

بسمه تعالی

منبع‌شناسی کلام و عقاید

أ- منابع دست اول و متأخرین

- ۱- تقریب المعارف، سیدمرتضی، ابی‌الصلاح تقی بن نجم حلبی.
- ۲- باب حادی عشر، علامه حلی، محمدتقی محمدی، شرح این کتاب کنز‌العرفان از فاضل مقداد می‌باشد.
- ۳- معارج الفهم، علامه حلی.
- ۴- مناہج‌الیقین فی اصول‌الدین، علامه حلی، ترجمه جمعی از نویسندگان.
- ۵- تجرید‌الاعتقاد، خواجه نصیرالدین طوسی.
- ۶- کشف‌المراد، علامه حلی.
- ۷- شرح تجرید‌الاعتقاد، انتشارات کتابفروشی اسلامی.
- ۸- تفرید‌الاعتماد، شرح تجرید‌الاعتماد.
- ۹- القوائد فی شرح تجرید‌الاعتقاد، شمس‌الدین محمود بن عبدالرحمن.
- ۱۰- حق‌الیقین، مرحوم مجلسی.
- ۱۱- آغاز و انجام، خواجه نصیرالدین طوسی، انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد.
- ۱۲- احتجاج، شیخ طوسی، ترجمه جعفری، ۲ جلد، انتشارات اسلامی.
- ۱۳- الاعتماد فی شرح واجب‌الاعتقاد، فاضل مقداد، عربی، انتشارات مجمع‌البحوث اسلامی.
- ۱۴- الاقتصاد فیما یتعلق بالاعتقاد، شیخ طوسی، انتشارات دارالاضواء، بیروت.
- ۱۵- اثبات‌النبوات، ابن‌سینا، موضوع نبوت، انتشارات دارالعرب، مصر.
- ۱۶- اثبات‌الهداه، شیخ حرعاملی، موضوع امامت، عربی، ۵ جلد، موسسه اهل بیت، بیروت.
- ۱۷- اثبات‌الوصیه‌الامام علی بن ابیطالب، ابوالحسن مسعودی، موضوع امامت، انتشارات انصاریان، قم.
- ۱۸- احتجاجات، علامه مجلسی، موضوع اعتقادی روایی، ترجمه‌ی سیدموسی خسروی، ۲ جلد، فارسی، انتشارات اسلامی، تهران.
- ۱۹- احقاق‌الحق وازهاق‌الباطل، قاضی نورالدین مرعشی، موضوع شیعه امامیه، عربی، ۲۳ جلد، کتابخانه آیت‌الله مرعشی نجفی.
- ۲۰- الاختصاص، شیخ مفید، موضوع اعتقادی روایی، عربی.
- ۲۱- ارشاد‌الطالبین الی نهج‌المسیرشدین، فاضل مقداد، موضوع کلام شیعه، عربی، کتابخانه آیت‌الله مرعشی نجفی.
- ۲۲- الإیراده، شیخ مفید، موضوع الهیات، ۱ جلد.
- ۲۳- الإیرشاد فی معرفه حجج‌الله علی‌العباد، شیخ مفید، ۲ جلد، موضوع اعتقادی، روایی و تاریخی، عربی.

- ۲۴- اسرار الآيات، صدر المتألهين، موضوع الهيات و معاد، انتشارات انجمن حکمت و فلسفه، تهران.
- ۲۵- اسرار الحکم، محمد علی اردکانی، موضوع اعتقادی و روایی، فارسی، انتشارات اسلامیه.
- ۲۶- اصل الشیعه و اصولها، محمد حسین آل کاشف الغطاء، عربی، مؤسسه اعلمی، بیروت.
- ۲۷- اصول المعارف، فیض کاشانی، موضوع کلام شیعه امامیه، فارسی، دفتر تبلیغات اسلامی، قم.
- ۲۸- اعلام الوری بأعلام الهدی، طبرسی، موضوع امامت، عربی، نشر اسلامیه، تهران، ترجمه عزیزالله عطاردی.
- ۲۹- اعلام النبوه رازی، ابوحاتم رازی، موضوع نبوت، انتشارات مؤسسه حکمت و فلسفه.
- ۳۰- الاحتجاج فی الامامه، شیخ مفید، موضوع امامت، عربی.
- ۳۱- تنزیه الانبیا و الائمه، سیدمرتضی علم الهدی، بوستان کتاب، قم.
- ۳۲- اجتهاد در مقابل نص، سید عبدالحسین شرف الدین، موضوع امامت، ترجمه علی دوانی، دفتر انتشارات اسلامی، قم.
- ۳۳- الفین، علامه حلی، موضوع امامت، عربی، نشر هجرت، قم.
- ۳۴- امالی، سید مرتضی، موضوع گوناگون، عربی، ۲ جلد، دارالفکر، بیروت.
- ۳۵- إلهیات علی هدی الكتاب و السنّه و العقل، آیت الله سبحانی، موضوع کلام شیعه، ۴ جلد، المرکز العالمی للدراسات الاسلامی.
- ۳۶- امامت (بحار الانوار)، مرحوم مجلسی، ترجمه موسی خسروی، اعتقادی و روایی، ۵ جلد، انتشارات اسلامیه، تهران.
- ۳۷- الانصاف فی النص علی الائمه علیهم السّلام، سید هاشم بحرانی، عربی، ترجمه‌ی رسول محلاتی، انتشارات دفتر فرهنگ.
- ۳۸- الاستقصا النظر فی القضا و القدر، علامه حلی، موضوع الهیات، دارالانباء الغیب، مشهد.
- ۳۹- الانوار جلالیه فی شرح الفصول النصیریّه، فاضل مقداد، موضوع کلام شیعه، عربی، مباحث الاسلامیه.
- ۴۰- انوار الملکوت فی شرح الیاقوت، علامه حلی، موضوع کلام شیعه امامیه، عربی، انتشارات الشریف الرضی.
- ۴۱- کتاب الیاقوت فی علم الکلام، الاسحاق ابراهیم بن اسحاق، قرن چهارم، عربی، کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی.
- ۴۲- الايضاح، ابن شاذان، قرن ۲ هجری، عربی، انتشارات دانشگاه تهران
- ۴۳- اوائل المقالات فی المذاهب، شیخ مفید، موضوع کلام شیعه، عربی، قم.
- ۴۴- اهل البيت، آیت الله سبحانی، موضوع اهل بیت، عربی، مؤسسه امام صادق علیه السلام.
- ۴۵- انیس الموحدين، ملامهدی نراقی، موضوع کلام شیعه، فارسی، انتشارات الزهراء علیها السلام، تهران.
- ۴۶- ایمان و کفر، علامه مجلسی، ترجمه عزیزالله عطاردی، ۲ جلد، فارسی، تهران.
- ۴۷- بحار الانوار، علامه مجلسی، موضوع اعتقادی و روایی، عربی، ۱۱۰ جلد، مؤسسه الوفاء.
- ۴۸- بدایه المعارف فی شرح عقائد الامامیه، سید محسن خرازی، موضوع کلام شیعه، ۲ جلد، عربی، مؤسسه نشر اسلامی.

- ۴۹- تصحیح الاعتقاد الامامیه، شیخ مفید، موضوع کلام شیعه، عربی، انتشارات شیخ مفید.
- ۵۰- توحید مفضل، علی فضل عمر جعفری، الهیات، عربی، انتشارات دآوری.
- ۵۱- کامل بهایی، عمادالدین طبری، فارسی، ناشر مرتضوی.
- ۵۲- احتجاج طبرسی، شرح و ترجمه پاکتچی، نشر مرتضوی.
- ۵۳- کشف الغمه، محدث اربلی، ترجمه و شرح زواره ای.
- ۵۴- کمال الدین و تمام النعمه، شیخ صدوق، موضوع اعتقادی و روایی، انتشارات اسلامی.
- ۵۵- جامع الافکار و ناقد الانوار، ملامهدی نراقی، ۲ جلد، انتشارات حکمت.
- ۵۶- عیون اخبار الرضا علیه السلام، شیخ صدوق، اعتقادی و روایی، ۲ جلد، شرح فارسی غفاری و مستفید.
- ۵۷- الغدیر، علامه امینی، مرکز الغدیر، قم، ترجمه‌ی تعدادی از نویسندگان، نشر بنیاد بعثت تهران.
- ۵۸- غیبت نعمانی، محمد بن ابراهیم نعمانی.
- ۵۹- فضائل الشیعه، شیخ صدوق، اعتقادی و روایی، ترجمه‌ی امیر توحیدی، انتشارات زراره.
- ۶۰- قوائد المرام فی علم الکلام، ابن هیثم بحرانی، کلام شیعه امامیه، کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی.
- ۶۱- الکافی، شیخ کلینی، اعتقادی و روایی، عربی، ۸ جلد، انتشارات اسلامی.
- ۶۲- گوهر مراد، فیاض لاهیجی، کلام شیعه امامیه، آستان قدس رضوی.
- ۶۳- معانی الاخبار، شیخ صدوق، اعتقادی و روایی، عربی، جامعه مدرسین.
- ۶۴- مراه العقول، اعتقادی و روایی، علامه مجلسی، ۲۶ جلد، دارالکتب الاسلامیه.
- ۶۵- اعتقادات شیخ صدوق، ابو جعفر محمد بن بابویه قمی، ترجمه سید محمد علی قلعه کهنه، انتشارات راه علم.

ب- رد وهابیت

- ۶۵- ایمان و الکفر فی الکتاب والسنه، موضوع ردّ وهابیت و معاد، آیت الله سبحانی، مؤسسه امام صادق علیه السلام.
- ۶۶- آیین وهابیت، جعفر سبحانی، دفتر انتشارات اسلامی.
- ۶۷- هدی هی الوهابیه، محمد جواد مغنیه، مؤسسه دارالکتب الاسلامیه.
- ۶۸- این است وهابیت، احمد متولی، مؤسسه دارالکتب.

۶۹- طوبای هدایت (پاسخ به شبهات وهابیت)، احمدرضا دادی.

۷۰- مبانی اعتقادی وهابیت، علی اصغر رضوانی، مسجد مقدس جمکران.

۷۱- ابن تیمیه مؤسس افکار وهابیت، علی اصغر رضوانی، مسجد مقدس جمکران.

۷۲- تحلیل برعقائد وهابیان، محمدحسن ابراهیمی، دفتر تبلیغات اسلامی، قم.

ج - کلام جدید

۷۳- کلام خدا، تحلیل و نقد روشنفکران دینی وحی و تجربه نبوی، دفتر نشر فرهنگ اسلامی.

۷۴- اسلام آیین برگزیده، دین شناسی تطبیقی، آیین مسیحیت، عقل گرایان، علیرضا مسجدجامعی، وزارت فرهنگ و ارشاد.

۷۵- کلام جدید، آیت الله ربانی گلپایگانی، اقبال حوزه علمیه خواهران.

۷۶- درآمدی بر کلام جدید، هادی صانعی، انتشارات معارف.

۷۷- علم ودین ایان بار بور، ترجمه بهاءالدین خرمشاهی، مرکز نشر دانشگاهی.

۷۸- سکولاریزم از نظر تا عمل، دکتر محمد برقی.

۷۹- فلسفه دین، محمد تقی جعفری.

۸۰- تجربه دین، وین براود فوت، عباس یزدانی.

۸۱- تاریخچه مکاتب تفسیری، هرمنوتیکی کتاب مقدس، رابرت م گرنٹ، پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی.

۸۲- مباحث پلورالیزم دینی، جان هیک.

۸۳- قلمرو دین، عبدالحسین خسروپناه، مرکز مطالعات پژوهش های فرهنگی حوزه علمیه.

۸۴- کلام جدید، عبدالحسین خسروپناه، مرکز مطالعات پژوهش های فرهنگی حوزه علمیه.

۸۵- مدخل مسائل جدید در علم کلام، استاد سبحانی، موسسه تحقیقاتی امام صادق علیه السلام.

د- پرسش و پاسخ

- ۸۶- در محضر علامه طباطبائی، موضوع اعتقادی و کلامی، انتشارات سما، قم.
- ۸۷- پاسخ به شبهات در شبهای پیشاور، مبالغی، فارسی، انتشارات مشعر.
- ۸۸- شیعه پاسخ می دهد، سیدرضا حسینی نسب، پاسخ به شبهات، فارسی، مشعر، تهران.
- ۸۹- شیعه پاسخ می گوید، آیت الله مکارم، پاسخ به شبهات، فارسی، مدرسه امام علی بن ابیطالب علیه السلام.
- ۹۰- یکصد و هشتاد پرسش و پاسخ، آیت الله مکارم شیرازی، گوناگون.
- ۹۱- پرسش و پاسخ، آیت الله مصباح یزدی.
- ۹۲- مرجعیت دینی اهل بیت علیهم السلام و پاسخ به شبهات.
- ۹۳- پرسش و پاسخ های دانشجویی (راهنماشناسی، معادشناسی، رازآفرینش، خداشناسی، قرآن شناسی).

ه- فرهنگ

- ۱- فرهنگ علوم عقلی، دکتر سید جعفر سجادی، انتشارات انجمن اسلامی حکمت و فلسفه ایران.
- ۲- فرهنگ معارف اسلامی، ۵ جلد، دکتر سید جعفر سجادی، شرکت مؤلفان و مترجمان ایران.
- ۳- فرهنگ شیعه (فرهنگ نامه)، پژوهشکده تحقیقات اسلامی، فرهنگ نامه.
- ۴- فرهنگ علم کلام، احمد خاتمی، انتشارات صباح.
- ۵- فرهنگ فرق اسلامی، محمدجواد مشکور، موضوع فرق و مذاهب، انتشارات آستان قدس رضوی.
- ۶- واژه نامه ادیان، فرهنگ اصطلاحات دینی و عرفانی، فارسی به انگلیسی، انگلیسی به فارسی، دکتر عبدالرحیم گرامی، دفتر نشر فرهنگ اسلامی.
- ۷- تاریخ جامع ادیان، جان ناس، ترجمه ی علی اصغر حکمت، انتشارات پیروز.
- ۸- تاریخ ادیان و مذاهب در ایران، عباس قدیانی، انتشارات انیس.
- ۹- تاریخ علم کلام، شبلی نعمانی، ترجمه ی محمد فخردایی، فارسی، انتشارات اساطیر.
- ۱۰- تاریخ علم کلام در ایران و جهان، دکتر علی اصغر حلبی، فارسی، انتشارات اساطیر، تهران.

۱۱- شرح اصطلاحات الکلامیه، فرهنگ عربی، آستان قدس رضوی.

۱۲- گنجینه معارف شیعه امامیه، ترجمه کنزالفوائد، علامه کراچکی، ۲ جلد، حاج محمد کمره‌ای.

۱۳- آیین مغان (زردشتی)، پژوهشی در ادیان ایران باستان، هاشم رضی، تهران.

و- تفسیر کلامی

۱- التبیان فی تفسیرالقران الکریم، شیخ طوسی، تفسیر کلامی، ۱۰ جلد، دارالاحیاء التراث العربی.

۲- ترجمه‌ی تفسیر المیزان، کلامی و تفسیری، علامه طباطبایی، انتشارات اسلامی، ترجمه‌ی سید محمد باقر موسوی.

۳- تفسیر مفاتیح الغیب، فخرالدین رازی، تفسیر کلامی، ۲۴ جلد، دارالاحیاء التراث العربی.

ح- فرق و مذاهب

۱- بحوث فی الملل والنحل، آیت الله سبحانی، موضوع: فرق و مذاهب، ۹ جلد، مؤسسه نشر اسلامی.

۲- بهائیان، سید محمد باقر نجفی، موضوع: عقائد بهائیان و رد آن، فارسی، نشر مشعر.

۳- اعتقادات فرق المسلمین و المشرکین، فخرالدین رازی، موضوع: فرق و مذاهب، قاهره.

۴- الاوسط فی المقالات، ناشی اکبر، موضوع: فرق و مذاهب، مطالعات و ادیان، قم.

۵- فرقه الشیعه، شیخ صدوق، موضوع: اعتقادی و روایی، نشر اعلی، ترجمه‌ی امیر توحیدی.

۶- ملل و نحل، بغدادی.

۷- فرق تسنن، مهدی فرمانیان، نشرادیان.

۸- ملل و نحل، شهرستانی، ۲ جلد.

۹- کلام اسماعیلیه، ناصر خسرو قبادیانی، کتابخانه طهوری.

۱۰- گشایش و رهایش، کلام اسماعیلیه، ناصر خسرو قبادیانی، نشر اساطیر.

۱۱- التبصیر فی الدین، ابوالمظفر اسفراینی، فرق و مذاهب عربی، مکتب الازهر، قاهره.

- ۱۲- همبستگی مذاهب اسلامی، بی‌آزار شیرازی.
- ۱۳- ادیان زنده جهان، رابرت هیوم، عبدالرحیم گواهی.
- ۱۴- دین‌های ژاپنی، میچیکو یوسا، حسن افشار، نشر مرکز.
- ۱۵- درآمدی بر مسیحیت، مسری جوپیدر، حسن قنبری، مرکز مطالعات و تحقیقات ادیان و مذاهب.
- ۱۶- تاریخ ادیان و مذاهب در ایران، عباس قدیانی، انیس.
- ۱۷- تاریخ جامع ادیان، جان ناس، علی اصغر حکمت، انتشارات پیروز.
- ۱۸- خلاصه‌الادیان، تاریخ دین‌های بزرگ، دکتر محمدجواد مشکور، انتشارات شرف.
- ۱۹- ادیان شرق، فکر غرب، رادا کریشنان، رضازاده شفق، دانشگاه تهران.

ط- گوناگون

- ۱- کتاب‌های الله شناسی و امام شناسی و معاد شناسی، علامه تهرانی.
- ۲- اسرار آل محمد صلی الله علیه و آله، ترجمه‌ی کتاب سلیم بن قیس، اسماعیل انصاری، موضوع: امامت، فارسی، قم، الهادی.
- ۳- اصول الدین، محمدحسن آل یاسین، موضوع: کلام شیعه، موسسه آل یاسین، قم.
- ۴- البداء، آیه الله عسگری، عربی.
- ۵- الجبر و الاختیار، سیدصادق روحانی، عربی.
- ۶- الجبر و التفویض و القضا و القدر، علامه عسگری، عربی.
- ۷- شب‌های پیشاور در دفاع حریم تشیع، سلطان الواعظین شیرازی، فارسی، دارالکتب الاسلامیه.
- ۸- شیعه در اسلام، علامه طباطبایی، دفتر نشر اسلامی.
- ۹- کلام شیعه، ماهیت و مختصات و منابع، محمدرضا کاشفی، سازمان پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی.
- ۱۰- آموزش عقائد، آیت الله مصباح، ۳جلد، شرکت چاپ و نشر بین الملل.
- ۱۱- آموزش کلام اسلامی، محمد سعیدی فر، موضوع: توحید، معاد، نبوت، انتشارات طه.

۱۲- عقائد امامیه، محمدرضا مظفر، ترجمه‌ی علیرضا مسجدجامعی.

۱۳- پژوهشی در معارف امامیه، علیرضا مسجدجامعی، انتشارات وزارت فرهنگ.

۱۴- العقائد الحقه، آیت الله سیدمحمد خوانساری، ترجمه‌ی علیرضا مسجدجامعی، انتشارات ارشاد و فرهنگ.

۱۵- المناظرات، ترجمه الفصول المختاره، آقاجمال خوانساری، ترجمه صادق حسن زاده، انتشارات دبیرخانه کنگره محقق خوانساری.

۱۶- رسالت جهانی پیامبران، استاد سبحانی، انتشارات مکتب اسلام.

۱۷- ترجمه‌ی اناجیل اربعه، سید محمدباقر حسینی به کوشش رسول جعفریان، نشر نقطه.

ی- مهدویت

۱- الايقاظ من من الهمجه بالبرهان على الرجعه، شیخ حر عاملی، ترجمه احمد جنتی، موضوع: معاد، انتشارات نوید.

۲- حکومت جهانی مهدی، آیت الله مکارم شیرازی، موضوع مهدویت، نسل جوان.

۳- الزام الناصب فی اثبات الحجه الغائب عجل الله فرجه، علی یزدی، ۲ جلد، بیروت.

۴- مهدی موعود، علامه مجلسی، ترجمه‌ی علی دوانی، انتشارات اسلامی.

۵- مکیال المکارم، سید محمدتقی موسوی اصفهانی، ترجمه حائری قزوینی، انتشارات مسجد مقدس جمکران.

۶- کتاب الغیبه، شیخ طوسی، موضوع: مهدویت، عربی.

۷- کلمه الامام مهدی، سیدحسن شیرازی، نشر آفاق.

۸- نجات بخش ادیان، محمدتقی راشد.

ک- دین‌شناسی تطبیقی

۱- یهود شناخت، دکتر سهیلا جلالی کندی، انتشارات دفتر فرهنگ اسلامی.

۲- چهره یهود در قرآن، عفیف عبدالله، ترجمه‌ی سیدمهدی آیه‌اللهی، انتشارات جهان آرا.

- ۳- آینده اسلام و غرب، شیرین هانتر، همایون مجد، نشرمرکز بین المللی کنگره تمدن ها.
- ۴- اسلام بین دو دیدگاه شرق و غرب، عزت بگوویچ، ترجمه سیدحسن سیف زاده، وزارت امورخارجه.
- ۵- احمد موعود انجیل، آیت الله سبحانی، انتشارات توحید.
- ۶- الهیات تطبیقی اسلام و مسیحیت، عبدالرحیم سلیمانی اردستانی، کتاب طه.
- ۷- اسلام و مسیحیت در دوران جدید، علیرضا مسجدجامعی، وزارت فرهنگ و ارشاد.
- ۸- پست مدرنیسم و اسلام، اکبر احمد، فرهاد فرهمندفر، نشرثالث.